

Egy PhD-dolgozat megvédése, és az esemény háttere

Defending a PhD thesis and the background to the event

Fórizs Sándor

Prof. Dr.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Doktori Iskola
drforizs@gmail.com

Absztrakt

Cél: A publikáció elkészítésének célja bemutatni a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészettudományi Doktori Iskola alapításának és működése beindulásának folyamatát, röviden bemutatni az első megvédett tudományos dolgozat elkészítőjét, és az értekezés tartalmát.

Módszertan: A szerző rendőrtisztai főiskolai és közszolgálati egyetemi dokumentumok, valamint a Magyar Akkreditációs Bizottság határozatai feldolgozásával ismerteti azt a két évtizedes munkafolyamatot és feladatrendszert, amelynek során lehetőség nyílt egy tudományág alapítására és az ahhoz kapcsolódó doktori iskola megteremtésére. Az olvasó megismerheti a vonatkozó szenátusi határozatok és rektori, dékáni kezdeményezések lényegét.

Megállapítások: Az első PhD dolgozat nyilvános védéséhez vezető út főbb állomásai a rendészettudomány tudományágként történő elismerése. Emellett szükséges volt hasonló profilú egyetemi szak alapítása és a képzés indítása, majd a doktori iskola megalapítása és azon is a felkészítés megkezdése, mely lépéseket a publikáció részletesen bemutatja.

Érték: A feldolgozott, összességében közel húszéves folyamat egyedülálló a magyar rendészeti felsőoktatásban. Hazánkban eddig nem létezett rendészeti egyetemi szintű képzés vagy rendészeti tudományos felkészítés. Ezen tudományág iránt érdeklődők számára új lehetőség nyílt kutató munka végzésére és saját maguk ilyen magas szintű szakmai kvalifikálására.

Kulcsszavak: doktori iskola, akkreditáció, nyilvános védés, műhelyvita

Abstract

Aim: The aim of the publication is to present the process of the establishment and the beginnings of the operation of the Doctoral School of Law Enforcement at the Faculty of Law Enforcement of the University of Public Service and to briefly introduce the author of the first defended thesis and its content.

Methodology: By analysing the documents of the Police College and the University of Public Service and the decisions of the Hungarian Accreditation Committee, the author describes the system of tasks and the work of two decades during which it became possible to establish an academic discipline and the associated doctoral school. He also presents the essence of the relevant Senate decisions and the Rector's and the Dean's initiatives.

Findings: The main milestones on the way to the public disputation of the first PhD thesis include the recognition of Police Science as a discipline. Also, it was necessary to establish a university faculty with a similar profile and launch its training programme, followed by the establishment of the Doctoral School and commencing the training there, steps which are described in detail in this publication.

Value: The nearly twenty-year process discussed in the paper is unique in Hungarian law enforcement higher education. There was no university-level training or academic preparation in law enforcement in Hungary before. For those interested in this discipline, a new opportunity opened up to carry out research work and to be able to achieve such a high professional standard.

Keywords: doctoral school, accreditation, public disputation, workshop disputation

Bevezetés

Publikációmban egy PhD-dolgozat elkészítését és annak háttéreseeményeit szeretném bemutatni. Az apropót ehhez az íráshoz az az esemény adja, hogy Kui László rendőr alezredes, „*A magyar határőrizet technikai generációváltásai és lehetséges fejlesztési irányok*” című írásos munkájával megszerezte a PhD (Doctor of Philosophy) tudományos fokozatot a rendészettudományok tudományágban a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar (NKE RTK) Rendészettudományi Doktori Iskoláján (RDI). A lezajlott nyilvános védés és a tudományos fokozat azt követő odaítélése az első alkalom volt a doktori iskola által folytatott tudományos képzésben. Maga az intézmény nem tekint vissza hosszú múltra. Első hallgatóit 2016 szeptemberében vette fel, ez volt az

első év, amikor felvételt hirdetett, lezajlott az első felvételi eljárás, a szeptemberi tanévkezdés. Kívülálló, aki főállásban nem érintkezik a tudományos képzéssel, nem tevékenykedik egy doktori iskolában, talán nem is tudja megítélni, hányan és milyen sokat dolgoztak azon, hogy elhangozhasson a mesés „doktorra fogadom Önt” mondat. És most nem csupán a jelöltről van szó, aki természetesen sok időt és energiát áldozott a cím elérésére 2016–2021 között. Azokra gondolok, akik még az egykori Rendőrtiszti Főiskolán (RTF), majd a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen rengeteget tettek ennek az eseménynek az elérése érdekében. A folyamatot 2005-ig vezetem vissza, és erről szeretnék néhány gondolatot megosztani az érdeklődőkkel.

Egyetemi (mester) képzés alapítása

Egy doktori iskola működéséhez szükség van egyetemi szakon folytatott képzésre. Az iskolának meg kell határoznia, milyen mesterszakon zajló felkészítésre alapozza tudományos munkáját, mely szakokat fogad be saját egyeteméről és egyéb intézményektől (Finszter, 2014).

A mai doktori iskola felé vezető indító mozzanatnak egy főiskolai tanácsulést tekintek. Az RTF Intézményi Tanácsa tanácsülésén 2005. április 6-án elfogadta, támogatta Dr. Sárkány István tábornok, addigi oktatási főigazgató-helyettes főigazgatói munkakör betöltésére vonatkozó pályázatát. A három akkori pályázó közül – megítélésem szerint – a legjobbat választották a tanács tagjai. Terveiben már szerepelt egy egyetemi szak alapításának elképzelése. A résztvevők a bemutatott programtervezetét jónak ítélték. Innen számolom a főiskola modernizálásának felgyorsulását, és a mesterszak alapításának, majd azon a képzés későbbi indításának kezdetét.

Egy rendészeti jellegű egyetemi képzés indítását a főiskola akkori legsikeresebb és leginkább előremutató eredményének tekintem. A szakalapítást és a szakindítást heves viták előzték meg a „Szükséges-e?” és a „Képesek vagyunk-e rá?” kérdések területén. A „Rendészeti vezető” szak mintája, az alap-elképzelések Németországba, Münsterbe vezettek az ottani rendőr egyetem (a Rendőrség Német Főiskolája) képzésére, amelyet többször is tanulmányoztunk. Amit lehetett felhasználtunk az ottani tapasztalatokból, de sajnos ez nem vonatkozott a német tanintézet anyagi lehetőségeire és akkori támogatottságára. A legnagyobb eltérést talán az jelenti, hogy ott kétéves nappali képzés folyik, függetlenül a rendőrtiszteket a napi munkától, de biztosítva számukra az addigi illetményüket. A Rendőrtiszti Főiskolának éppen 2006-ban szűkítették a költségvetési forrásait és létszámát (Virányi, 2019). Az alapítóknak mindenesetre

meggyőződése volt, hogy egy egyetemi diploma megszerzésének lehetősége sokakat érdekelni fog a rendészeti szervek állományából, különösen azokat, akik a régi alma materbe térhetnek vissza egy második diplomáért, még abban az esetben is, ha először költségtérítéses lett a felkészítés.

A főiskolai szenátus 2007 márciusában tárgyalta a szakindítási kérelmet, a két-éves képzés 2008-ban kezdődött. Az első turnusban 2008 és 2010 között 28 fő végzett. A 2009-es felvételi tájékoztató¹ a négy féléves felkészítésre 20–30 fő felvételét engedélyezte (30 fő végzett ebből a turnusból), akkor még önköltséges alapon, szemeszterenként 160 000 forint ellenében. 2011-ben, az egyetem megalakulásakor 40 fő volt az éves felvételi létszám. A későbbiekben a szak specializációkkal egészült ki: rendészetelméleti, csapatszolgálati, értékelő-elemző, szervezett bűnözés elleni, integrált határigazgatási. Az érdeklődés fokozatosan emelkedett a képzési lehetőség iránt, és a felvettek száma évente meghaladta a 70 főt. 2010 és 2017 között 372 fő fejezte be eredményesen egyetemi tanulmányait.

A mester felkészítés talán legjelentősebb hozama az a tény, hogy az egykori Rendőrtiszti Főiskola egyetemi karként kerülhetett be a Közszolgálati Egyetem szervezetébe. Természetesen ehhez szükség volt az alapítók jóindulatára is. Ellenkező esetben maradhatott volna az intézmény főiskolai kar az egyetemen belül, vagy esetleg máshonnan kellett volna egyetemi szakon folytatott képzést átcsoportosítani a karra.

A mesterszak alapításának másik távlatos, de rendkívüli eredménye az lett, hogy lehetővé tette egy Rendészettudományi Doktori Iskola (RDI) erre történő ráépítését. Igaz, ehhez a Magyar Akkreditációs Bizottság (MAB) kívánságára pontosítani kellett az eredeti dokumentációt, melyben a bíráló kevésnek ítélte a rendészettudományi (rendészetelméleti) vonatkozású anyagokat, és különösen sokallotta a rendészeti vezetési kérdések gyakorlati megjelenését. Nem hiszem, hogy a 2006-os költségvetési és személyi nehézségek mellett valaha is létrejött volna a doktori iskola az önálló RTF-en. Az eredményes akkreditációhoz szükséges személyi bővítés (törzstagság „erősítése”) már az újonnan alapított egyetemen, 2012-ben tervezetten zajlott le. Az ehhez nélkülözhetetlen pénzügyi keretet az új intézmény biztosította.

A tiszti iskola egy egyetemi szakkal („Rendészeti vezető”) lépett be az egyetemre 2011-ben. Azóta jelentős változások következtek be. A doktori képzés támaszkodik a karon később alapított nemzetbiztonsági, védelmi igazgatási, és kriminalisztikai mesterképzési szakokra.

1 2009. évi Felsőoktatási Felvételi Tájékoztató Diplomásoknak. Oktatási és Kulturális Minisztérium, Budapest, 2008. november, nyilvántartási szám nélkül.

Az RDI akkreditációjához szükséges dokumentumok 2012. augusztus 31-re készültek el, és az egyetemi szintű egyeztetést követően az év őszén benyújtásra kerültek. A Magyar Akkreditációs Bizottság 2012. december 7-én befogadta a „Rendészettudomány” tudományági besorolást. A MAB a „doktori.hu” internetes felületet 2012 év végén megnyitotta a Rendészettudományi Doktori Iskola számára.

Néhány szó a rendészettudományról

Témánk szempontjából szükséges, hogy szóljunk néhány szót a rendészettudományról. Ha ugyanis az az ismeretrendszer, amely ehhez a területhez tartozik nem lenne tudományágként elismerve, nem működhetne doktori iskola a témakörben. Természetesen a tudomány egy bizonyos területen akkor is tudomány, ha azt az állam igazgatási rendszere nem fogadja el, esetleg éppen tagadja. Fordítva is igaz, lehet, hogy az állam hivatalosan tudományként ismeri el (lásd a náci Németország és a fajelmélet), valójában mégsem az. Tehát szükséges az állami elismertség a további igazgatási feladatok, jelen esetben iskolaalapítás és képzés szempontjából. A magyar rendészettudomány kialakulását, majd későbbi akkreditációját több publikáció is részletesen bemutatja (Sallai, 2015, 2019; Deák, 2014), és a rendészettudomány akadémiai szervezéséről és műveléséről is további részleteket tudhatunk meg Görbe Attilánétól (2014).

Az előbbi követelménynek tett eleget a MAB, amennyiben 2012-ben határozatban elismerte a társadalomtudományok területén tudományágként a rendészettudományt. Kimondta: „*A rendészettudomány tudományágként való elismerésére elvi támogatás született, de szükség van még a tartalmi jellemzők és követelmények kidolgozására.*” (A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság Hivatalos Lapja – MFABHL, 2012). Maga a megfogalmazás is jelzi számomra, itt még bizonytalanság volt a jövőbeni rendészettudomány belső tartalmát illetően. Mára, úgy gondolom, ez a kétség a múlté.

A fejezet címe is érdekes számunkra, ahol ez a szöveg megjelent: „*Doktori iskolák létesítésének és működésének véleményezése – új tudományágak: állam- és közigazgatás-tudomány, rendészettudomány.*” (MFABHL, 2012). Ezzel lényegében zöld utat kapott a doktori iskola létesítése.

Ugyanezen értesítő másik fejezetében „*Rendészettudomány, mint önálló tudományág elismerése (végszavazás)*” címszó alatt található az alábbi megfogalmazás:

„*2012/10/V/2. sz. MAB határozat (2012.12.07.) A MAB elismeri a rendészettudományt a doktori iskolák létesítése szempontjából új tudományágként,*

a következő megjegyzéssel: *A rendészettudomány tudományágban doktori iskola létesítése akkor támogatható, ha – az egyéb feltételek teljesítése mellett – létrejön a rendészetelméleti mesterszak, és azon a képzés a MAB támogató szakvéleménye alapján elindul.*” (MFABHL, 2012). Ehhez módosítani kellett a Rendőrtisztviselői Főiskolán korábban alapított rendészeti vezető mesterszakot, ami a későbbiekben meg is történt. Ettől a határozattól még három évre volt szükség a Rendészettudományi Doktori Iskola 2015-ös alapításáig.

A doktori iskola alapjául szolgáló mesterszakokat az alábbiakban határozza meg az anyag: *„rendészeti vezető, büntetés-végrehajtási vezető, nemzetbiztonsági, biztonsági szervező”* (MFABHL, 2012).

Ez az Akkreditációs Értesítő kettős győzelem az egyetem számára, mert a rendészettudománnyal párhuzamosan a *„Közigazgatás-tudomány, mint önálló tudományág elismerése”* fejezetben az alábbi szöveggel *„2012/10/V/1. sz. MAB határozat (2012.12.07.). A MAB elismeri a közigazgatás-tudományt a doktori iskolák létesítése szempontjából új tudományágként”* (MFABHL, 2012) utat nyit az egyetem harmadik doktori iskolája alapításához. A Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola létesítésének éve 2012, a képzés kezdetének éve 2013 lett (URL1). A Rendészettudományi Doktori Iskola pedig az egyetem negyedik doktori iskolája lett (URL2 és URL3).

A Rendészettudományi Doktori Iskola létesítése, működése

Magának a doktori iskolának az alapítása is egy hosszú, sok mozzanatból álló, a létesítési/hivatali rend által pontosan meghatározott folyamatként zajlott. Elsősorban szükséges volt ehhez egy egyetem, amely a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létrehozásával (2011. évi CXXXII. törvény) és a Rendészettudományi Kar alapításával szervezeti háttérrel biztosított a jövőző iskolához. Az egyetem szenátusának 131/2013. (IX. 11.) határozata életre hívta a Rendészetelméleti Tanszéket (URL4), így már nevében is létezett egy, a rendészet elméleti kérdéseivel, történelmével foglalkozó egyetemi szervezeti elem.

Az egyetemi Fenntartói Testület 6/2015. (I. 16.) számú határozatával elvi állásfoglalását adta a Rendészettudományi Doktori Iskola létesítéséhez, valamint támogatta a létesítés tervezett menetrendjét.

Az egyetemi szenátus a 14/2015. (I. 28.) számú határozatával döntött az RDI létesítéséről, valamint felhatalmazta a rektort, hogy kérje az Oktatási Hivataltól az RDI nyilvántartásba vételét.

A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság Felülvizsgálati Bizottsága 18/2015. számú 2015. november 30-án kelt határozatával akkreditálta a RDI-t (akkor 2017 második feléig).

A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság a D 226 azonosítási számú társadalomtudományok tudományterületen, rendészettudományok tudományág besorolással, az akkreditációval az egyetem fokozatadási jogát az RDI-n keresztül kiterjesztette a rendészettudományokra. Magyarra lefordítva: ezzel lehetővé vált, hogy a rendészettudományok területén is megvalósuljon a tudományos (PhD) felkészítés és fokozat odaítélése.

Az Oktatási Hivatal a benyújtott kérelem alapján 2015. december 11-én az FF/396-12/2015. számú határozatával nyilvántartásba vette az RDI-t.

Az iskola létesítése céljából kidolgozott anyagot a Rendészettudományi Kar Kari Tanácsa 2016. január 19-i ülésén tárgyalta, „*Előterjesztés a Rendészettudományi Doktori Iskola képzésének indításáról és a képzési terv elfogadásáról*” címmel. A betervező Dr. habil. Boda József vezérőrnagy, dékán volt.

A doktori iskola tőrzstagjai Dr. Kerecsi Klárát, az MTA doktorát jelölték az iskola első vezetőjének, amit az Egyetemi Doktori Tanács elfogadott, (2016. január 26.). A 2021-es vezetőváltást követően Dr. Haller József DSc egyetemi tanár lett az iskola vezetője.

A doktori iskola első titkára Dr. Mátyás Szabolcs r. őrnagy, akit 2018. szeptember 1-jétől Dr. Kovács István PhD. r. őrnagy váltott, aki jelenleg is a doktori iskola titkáráként dolgozik.

Az RDI 2015-ben került megalakításra, 2016-ban kezdte a szervezett képzést. A MAB akkreditáló határozatának száma: 2018/1/V/1/2/1179.

A 2016/2017. évi, első induló képzésre 25 fő nyújtott be jelentkezést, a felvételi meghallgatásra 2016. május 23–24-én került sor, egy fő még az okmányok hiánypótlása idején visszalépett. A felvételi bizottság négy főt javasolt nappali ösztöndíjas, 14 főt költségtérítéses levelező képzésre, és hat főt utasított el. 2018-ban 21 jelentkezőből 16 főt, 2019-ben 22 jelentkezőből 14 főt vettek fel. A jelentkezők száma mutatta a folyamatos érdeklődést a tudományos képzés iránt.

A MAB ötéves időszakra, 2020-ig akkreditálta az iskolát. Az elmúlt ötéves időszakról önértékelést kellett készíteni. Az önértékelést az eljárási szabályoknak megfelelően a Magyar Akkreditációs Bizottsághoz küldték be. A MAB az akkreditáció érvényességét 2021. december 31-ig a 2020/7/VIII/2/3. számú határozatával meghosszabbította, az ilyenkor szokásos látogatóbizottság várhatóan 2021 őszén keresi fel ellenőrzés és megítélés céljából az intézményt.²

A MAB minősítés: „megfelel”. Határozat száma és dátuma 2020/7/VIII/2/3., kelte 2020. július 24. Érvényessége 2021. december 31.

2 Beszámoló a Rendészettudományi Doktori Iskola 2019. évi tevékenységéről és működéséről. 2020. január.

A doktori iskola működésének meghatározó személyei a törzstagok, tizenegy fő és a 35 fő témavezető. A törzstagok közül kilenc fő egyetemi tanár, egy fő habilitált egyetemi docens. A doktori iskola döntéshozó testülete a Tudományági Doktori Tanács, tagjai a törzstagok és három teljes jogú külsős személy, valamint két fő törzstag emeritus és egy fő professor emeritus.

A tanács 2020-ban 12 ülésen tárgyalta meg az iskolára vonatkozó kérdéseket, és hozott azokban döntéseket. Tanácskozási jogú tagja többek között a Belügyi Tudományos Tanács titkára Dr. Sabjanics István, valamint a Rendőrség Tudományos Tanácsának elnöke Dr. Németh József r. ezredes. Jelenlétük segíti a kapcsolódást a minisztérium és a rendőrség vérkeringéséhez.

2020. szeptemberben a doktori iskola öt évfolyamán 76 hallgató tanult, kutatót, közülük 15 fő nappali ösztöndíjas és 60 fő levelező. Két eredményes védelemre került sor 2021 júniusáig³. Összesen 87 oktató végez oktatási tevékenységet, amelyből 52 fő témát hirdet három nagy kutatási terület valamelyikén. Az oktatók többsége a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának munkatársa, azonban más egyetemekről, így az Eötvös Lóránt Tudományegyetemről, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemről is vannak oktatók.⁴

2020-ban a képzésre 17 fő jelentkezett, közülük 13 főt vettek fel, egy hallgatót nappali képzésre, 10 főt levelező felkészítésre és kettő főt egyéni felkészülésként. 2021-ben 13 fő jelentkezését támogatta a felvételi bizottság. A pályázott témák közül egyet sem utasított vissza, azokat kidolgozásra, kutatásra érdemesnek tartotta.

A nappali helyekre évente 3–4 fő felvételére lenne lehetőség. Sajnos a rendészeti szervek hivatásos állománya nem pályázik (nem tud pályázni) erre a rendkívül kedvező tanulmányi lehetőségre, mert fizetésükhöz viszonyítva alacsony az ösztöndíj, kettős ellátásban pedig nem részesülhetnek.

Az új PhD-fokozatos bemutatása

Kui László 1998-ban fejezte be tanulmányait a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Kar⁵ határőr szakán, ahol négyéves képzés során határőr tisztt, mérnök-tanár főiskolai diplomát szerzett. Első beosztásában kirendeltségvezető-helyettesként dolgozott a Nyírbátori Határőr Igazgatóság Beugrány Határőrizeti Kirendeltségén 1998–2002 között. 2003-ban levelező

3 2019/20. Évkönyv. Ikt. szám:34000/14295/2020. ált.

4 Rendészettudományi Doktori Iskola beszámoló. 2020. 12. 28. Nyilvántartási szám nélkül.

5 A képzés megkezdésekor (1994) még Kossuth Lajos Katonai Főiskola.

hallgatóként szerzett mester végzettséget, ekkor végzett a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Kar határrendészeti és védelmi vezetői szakán. Mindeközben több munkakörben olyan szakmai vonalon haladt előre, amely a legkedvezőbb módon támasztotta alá későbbi doktori értekezése elkészítését. Tevékenykedett mint „M” kiemelt főelőadó a Nyírbátori Határőr Igazgatóság Határőrizeti Osztályán, kirendeltségvezető volt Beregsurány Határforgalmi Kirendeltségen, majd a 2004-ben létrejött Beregsurány Határrendészeti Kirendeltségen határrendészeti, illetve hatósági osztályvezetőként dolgozott. 2013–2016. között kiemelt főreferens munkakörben dolgozott az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Határrendészeti és Kompenzációs Osztályán. Lényegében 18 éven keresztül töltött be különböző vezetői (10 év) és kidolgozó feladatokat megközelítőleg egyazon szakmai vonalon, és halmozott fel pótolhatatlan tapasztalatokat, meghatározó információkat a később kidolgozandó értekezése számára. Az ORFK-n négyéves gyakorlati tapasztalatot szerzett a határrendészet központi szakirányításában határőrizeti és határforgalom-ellenőrzési szakterületen, illetve az Európai Unió Külső Határok Alapja és Belső Biztonsági Alapja különböző határrendészeti célú projektjeinek határrendészeti szakértői feladataiban.

2016-tól a NKE RTK Határrendészeti Tanszék tanársegéde lett, és ettől kezdve munkájának meghatározó részét az oktatás, kutatás, pályázati tevékenység, és az elért eredmények publikálása képezte. Összesen 37 tudományos közleménye jelent meg. Ebből 30 Magyarországon, magyar nyelven, kettő Magyarországon, idegen nyelven, öt külföldön, idegen nyelven. 2013-tól lehetősége nyílt külföldi tanulmányutakon részt venni; Romániában, Macedóniában, Lengyelországban, Olaszországban, Svédországban, Franciaországban, az Egyesült Királyságban, összesen tíz alkalommal. Az itt szerzett információk nélkülözhetetlenek bizonyultak a későbbi kidolgozó munka során. Tudományos dolgozatát már 2020 szeptemberre elkészítette, de a vitát kétszer is elhalasztották a COVID-19 járvány miatt.

A Rendészettudományi Doktoranduszok Országos Egyesületének rendes tagja volt és a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat titkára.

A minősítési eljárás menete

A jelölt 2016-ban felvételizett és iratkozott be a Rendészettudományi Doktori Iskolába. Ez az első évfolyam, amely megkezdte tanulmányait a frissen alapított intézményben. A kötelező és szabadon választható tantárgyak és a vizsgák teljesítése mellett folyamatosan írta dolgozatát, másképpen nem lett volna lehetséges,

hogy négy év alatt elkészítse műhelyvitára az anyagot. Felkészülésében két témavezető, a kutató területre tekintettel egykori határőr tisztek segítettek:

- Prof. Dr. Fórizs Sándor ny. r. ddtbk., CSc hadtudomány, NKE RDI oktató, és
- Dr. Zsigovits László ny. r. ezds., PhD hadtudomány, NKE RDI oktató.

2020-ban elkészült az értekezés tervezete. A műhelyvitára 2020. június 25-én került sor. Az ilyen rendezvényekhez előírt előopponenseket egy hónappal korábban kérték fel írásos bírálatuk elkészítésére. Prof. Dr. Kovács Gábor r. dandártábornok, egyetemi tanár, akkor az egyetem oktatási rektorhelyettese képviselte az intézményen belüli, és Dr. Ritecz György ny. r. ezredes, PhD BM szakértő az intézményen kívüli opponenciát. Mindkét bíráló korábban a határőrségnél is dolgozott mint hivatásos tiszt, és jól ismerték a jelölt kutatási területét. A vita 52 résztvevővel zajlott, közülük 18 fő rendelkezett tudományos fokozattal, a kötelezően előírt öt fő helyett. Nagy létszámmal képviseltette magát a végrehajtó szolgálat a különböző kirendeltségekről, lehetőséget adva komoly szakmai érvek kifejtésére. A rendezvényt lezáró szavazás az értekezés tervezet pontosítására és benyújtására tett javaslatot.

A nyilvános vitához a második bírálat elkészítésére a doktori iskola előírásai szerint az egyik opponenst (a „külsőt”) az eljárás során váltották, és Prof. Dr. Rajnai Zoltán egyetemi tanárt, az Óbudai Egyetem Bánki Donát Gépész- és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar, dékánját kérték fel az anyag újbóli, másodfokon történő megítélésére. A Rendészettudományi Tudományági Doktori Tanács kijelölte a bíráló bizottságot, és a doktori iskolán megrendezendő első nyilvános védésre az alábbi bizottságot kérte fel:

- „*Elnök, Prof. Dr. Sallai János r. ezds. PhD történelemtudomány, NKE RTK Rendészetelméleti és – Történeti Tanszék, tanszékvezető.*
- *Titkár, Dr. Balla József r. ezds. PhD hadtudomány, NKE RTK Határrendészeti Tanszék, tanszékvezető.*
- *Tag, Dr. Boda József (külső) ny. nb. vezérőrnagy PhD hadtudomány.*
- *Tag, Görbe Attiláné Dr. Zán Krisztina r. ezds. PhD hadtudomány, NKE Tudományos Ügyek Iroda, irodavezető.*
- *Tag, Dr. Ritecz György ny. r. ezds. PhD hadtudomány, BM szakértő.”*⁶

A nyilvános védést 2021. március 23-án 10.00 órától tartották meg. A doktorjelölt a bizottságtól titkos szavazáson a lehetséges maximális 35 pontból 32

6 A Rendészettudományi Tudományági Doktori Tanács 41/2020.(09.24.) számú határozata. Fokozatszerzési eljárás megindításának engedélyezése. Iktatószám: 34000/13326-3/2020. ált.

támogató pontot kapott, ez 91%-os teljesítménynek számít, így summa cum laude minősítéssel védte meg dolgozatát.⁷

Ezt követően az előírt eljárási rend utolsó mozzanata következett, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Egyetemi Doktori és Habilitációs Tanácsa határozatában⁸ döntött a doktori (PhD) fokozat odaítéléséről.

Néhány szó a megvédett tudományos dolgozatról

A 2020-ban elkészült értekezés tervezete már külső kinézésre is imponáló, 252 oldal szöveges részből, a felhasznált irodalom jegyzékéből és a mellékletekből áll, összesen 310 oldal terjedelemben.

Az értekezést a kötelező tartalmi elemek (tudományos probléma megfogalmazása, kutatási célok meghatározása, hipotézisek kibontása, kutatási módszerek bemutatása stb.) mellett az alábbi fejezetek alkotják:

- „1. A magyar határőrizeti rendszer működése a kezdetektől a rendszerváltásig.”
- „2. A határőrizeti rendszer technikai elemei a rendszerváltástól Magyarorszáig teljes jogú schengeni taggá válásáig terjedő időszakban.”
- „3. A tömeges méretű illegális migráció hatásai a határőrizet technikai támogatására.”
- „4. A jövőbeli technikai fejlesztések lehetséges irányai.”
- „5. A kutató munka összefoglalása.”

A kidolgozás körülményeivel kapcsolatban elmondhatjuk, a szerzőnek nagyon kedveztek a határrendészet és a migráció gyakorlati területén 2015 óta lejáratott események. A jelölt ugyanis a magyar határőrizet technikai oldalát, annak technikai biztosítása változásait, a bekövetkezett technikai generációváltásokat és a lehetséges jövőbeni fejlődést helyezte kutatása középpontjába. Az elmúlt néhány évben ez a terület az Európai Unió és az azon kívüli országok határrendészeti tevékenységében, stratégiájában jelentősen felértékelődött. Nagy vonalakban fogalmazva ma mindenki határkerítést épít, drónokat, éjjellátó eszközöket, új technikai megoldásokat alkalmaz, kutat. Ez egy szerencsés egybeesés, de inkább előrelátó, sikeres témaválasztásnak bizonyult.

A dolgozat első fejezete összefoglalja, szintetizálja a rendszerváltozásig terjedő történelmi időszak hazai határőrizeti módszereit, megoldásait, nemzetközi kitekintéssel alátámasztva. Egy nagy ívű történelmi áttekintése határőrizeti

7 Jegyzőkönyv doktori védésről. Intézményi azonosító száma: FI 99859.

8 37/2021. (V. 17.) számú határozat.

múltunknak. A második fejezet tovább vizsgálja ugyanezt a problémakört Magyarország schengeni tagsága kezdetéig. Az olvasó átfogó, történelmi adatokkal bizonyított betekintést kap nem csupán szakmai kérdésekbe (határőrizeti technikai megoldások), hanem a határőrizet és az ország mindenkori politikai helyzete, politikai törekvései rejtettebb összefüggéseibe. A harmadik fejezet a tömeges migráció határőrizeti technikára gyakorolt hatásait dolgozza fel mind hazánk, mind pedig más országok vonatkozásában. Az anyag értékeli az egyes államok eltérő földrajzi viszonyaiból (is) eredő különböző törekvéseket az illegális határátlépések eredményes kezelésének technikai támogatására. A kidolgozás tudományos megoldását jelentősen segítették a szerző külföldi tanulmányútjain szerzett tapasztalatai, az ott látottak elemzése, összevetése a magyarországi lehetőségekkel. A jelölt kutatóként részt vett a Belső Biztonsági Alap keretében BBA-2.3.2-201500001 azonosító számú, a „*Határőrizeti rendszer felülvizsgálata*” címmel meghirdetett pályázat keretében végzett alkalmazott kutatásban, melynek elméleti következtetései és saját korábbi gyakorlati tapasztalatai szerencsésen ötvöződnek a fejezet feldolgozása során. Kimutatja a 2015-ben lezajlott migrációs hullám meghatározó hatását az Európai Unió és egyes országai, természetesen elsősorban hazánk, migrációs politikai változásaira, és ezek hatását a határőrizet technikai biztosítása módosulásaira.

Az első három értékes fejezetre a koronát a negyedik fejezet teszi fel. A jövőbeli technikai fejlesztések lehetséges irányainak, módszereinek elemzése lényegében szintetizálja, egységes keretbe foglalja az előző szakaszok belső tartalmából levont következtetéseket, majd ezeket a kutatómunka összegzésében önti végleges formába. A téma iránt érdeklődők egy speciális, napjainkban időszerű szakmai kérdéssel, a migrációval szembeállított határőrizeti technikai megoldásokkal ismerkedhetnek meg, kitekintve más országok és nemzetközi szervezetek (Frontex) törekvéseire is.

A választott és alkalmazott kutatási módszerek (a hazai és nemzetközi szakirodalom feldolgozása, a jogszabályelemzés, a műhelymunka, a kérdőíves felmérés és elemzés, az értékelés, a következtetések levonása, a technológiai fejlődés legújabb eszközeinek bemutatása, értékelése) összhangban állnak a dolgozat tartalmával, jól szolgálták a kutatási terület hatékony és széles körű tanulmányozását, feldolgozását. A szerző a kutatás keretein belül elvégezte a szakirodalom, joganyag, a fellelhető statisztikai adatok elemzését, tanulmányozását, feldolgozását. Elemző, kutató, szintetizáló munka alapján vont le következtetéseket, fogalmazta meg saját véleményét és tett konkrét javaslatokat.

A dolgozat egyik szakmai érdekessége, hogy a kidolgozó valamennyi határőrizet-technikai eszközt rendszertanilag besorolt egy általa elsőként megalkotott hat elemes működési sémába, amelyet elemenként, valamint összességében és

együtthatásában is bemutatott. A séma valamennyi elemére fejlesztési javaslatot tett magyar vonatkozásban a jelenlegi határőrizeti eszközrendszer és a nemzetközi kutatási-fejlesztési eredmények figyelembevételével.

A mellékletek összegyűjtött adatokat, technikai megoldásokat tartalmaznak.

A bírálóbizottság négy következtetést fogadott el tudományos eredményként. Ezek közül az egyik az ideiglenes biztonsági határzár működésének, fenntartásának elemzése és a továbbfejlesztésére vonatkozó javaslatok. Különlegessége a műszaki határzár mesterséges intelligenciával történő összekapcsolási lehetőségének több változatban történt elemzése.

Záró gondolatok

Napjainkban a rendészettudományt mint egy új diszciplínát, tudományágat egész Európában elismerik. Húsz évvel ezelőtt még heves viták övezték, lényegét, belső tartalmát meg kellett határozni. Elfogadásával megnyílt az út a rendészeti jellegű doktori iskolák alapítása és működése számára. Ma sok mértékadó, önálló rendőri egyetemen/főiskolán (bármilyen is a megnevezés) folyik egyetemi szakon oktatás, és folytatódik a tudományos felkészítés a doktori iskolákban. A polgári egyetemek doktori iskolái is befogadnak rendészeti jellegű témákat.

Mi magunk elégedettek lehetünk, európai viszonylatban is gyorsan léptünk. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem alapítását követően – a korábról „örökölt” doktori iskolák mellett – azonnal belekezdett két újabb tudományos iskola megteremtésébe, ehhez a megelőző években nem tapasztalt szinten biztosította az elengedhetetlen anyagi és szellemi feltételeket. A folyamat valódi nyertesei közé tartoznak a rendészeti szervek. Támogatásukkal a jelentkező doktoranduszok az eddigieknél nagyobb mélységben kutathatnak, vizsgálhatnak választott rendészeti témákat a rendőrség vagy más szervezetek számára. Remélhetjük, hogy kutatási eredményeik valamilyen formában az elméletben és a gyakorlatban egyaránt hasznosulni fognak, beépülnek az oktatásba és a napi rendészeti tevékenységbe.

A Rendészettudományi Doktori Iskola hat év működéssel a háta mögött tulajdonképpen még gyermekcipőben jár. Sok értékes területet kutatnak a hallgatók, megtörténtek az első védések, a folyamat a maga logikája szerint gyorsul, várhatóan sikeres lesz, várja az új jelentkezőket.

2021. május 13-án lezajlott az iskola második védése egy igen érdekes téma feldolgozásával. Dr. jur. Molnár István Jenő r. alezredes értekezésének címe: *„Az építészeti bűnmegelőzés magyarországi alkalmazhatóságának vizsgálata”*. A témavezető, Prof. Dr. Barabás Andrea Tünde egyetemi tanár, CSc segítségével egy olyan problémakört vizsgált, amelynek hazánkban igen kevés irodalma található.

Felhasznált irodalom

- 2019/20 Évkönyv. Ikt. szám: 34000/14295/2020. ált. Rendészettudományi Doktori Iskola beszámoló. 2020. 12. 28. nyilvántartási szám nélkül.
- A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság Hivatalos Lapja (2012). *Akkreditációs értesítő*, 17(3), 5–7.
- Beszámoló a Rendészettudományi Doktori Iskola 2019. évi tevékenységéről, és működéséről. 2020. január.
- Deák J. (2014). A rendészettudomány kialakulása és fejlődése a Belügyi Szemle tükrében (1953–2013). In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV.* (pp. 355–359). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Finszter G. (2014). A társadalomtudományok és a rendészet. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Rendészettudományi gondolatok* (pp. 15–32). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Görbe Attiláné Zán K. (2014). A rendészettudomány akadémiai szervezése és művelése. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Rendészettudományi gondolatok* (pp. 175–181). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Sallai J. (2015). A magyar rendészettudomány etablációja. *Belügyi Szemle*, 63(6), 5–28. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.6.1>
- Sallai J. (2019). A magyar rendészettudomány akkreditációja. *Belügyi Szemle*, 67(10), 7–23. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.10.1>

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola adatlapja*. https://doktori.hu/index.php?menu_id=191&lang=HU&di_ID=196
- URL2: *Rendészettudományi Doktori Iskola honlapja*. <https://rtk.uni-nke.hu/oktatas/rendeszettudomanyi-doktori-iskola/bemutatkozas>
- URL3: *Rendészettudományi Doktori Iskola adatlapja*. https://doktori.hu/index.php?menu_id=191&lang=HU&di_ID=204
- URL4: *Rendészetelméleti- és Történeti Tanszék honlapja*. <https://rtk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/rendeszettelmeleti-es-torteneti-tanszek/rolunk>

Alkalmazott jogszabályok

- 2012/10/V/2. sz. MAB határozat (2012. 12. 07.) A MAB elismeri a rendészettudományt a doktori iskolák létesítése szempontjából új tudományágként

2012/10/V/1. sz. MAB határozat (2012. 12. 07.). A MAB elismeri a közigazgatás-tudományt a doktori iskolák létesítése szempontjából új tudományágként

2011. évi CXXXII. törvény a Nemzeti Közszolgálati Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Fórizs S. (2022). Egy PhD-dolgozat megvédése, és az esemény háttere. *Belügyi Szemle*, 70(4), 705–719. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.4.4>

